

## АНОТАЦІЯ

Ключник Л. В. Формування та використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. – ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», Львів, 2021.

Дисертаційна робота присвячена дослідженню проблем формування та використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств. У роботі визначено теоретичні засади управління фінансовими ресурсами домогосподарств, обґрунтовано їх роль у формуванні інвестиційного потенціалу домогосподарств.

На основі аналізу підходів до тлумачення понять «домогосподарство», «потенціал», «інвестиційний потенціал» як категоріального інструментарію формування змістового наповнення поняття «інвестиційний потенціал домашніх господарств», визначено його як сукупність фінансових ресурсів у вигляді заощаджень та залучених і позичених фінансових ресурсів, що використовуються та можуть бути використані шляхом прямого та непрямого інвестування для отримання доходу, формування та нарощення активів домогосподарств

На основі узагальнення підходів до виокремлення чинників впливу на інвестиційний потенціал домашніх господарств та з огляду на виклики сучасного етапу економічного розвитку розвинуто класифікацію чинників формування інвестиційного потенціалу домогосподарств. Зокрема виділено такі класифікаційні ознаки: ресурсна (наявність фінансових ресурсів, які трансформуються в інвестиції), економічна (використання домогосподарствами наявних та залучених ресурсів з метою досягнення певного результату), соціальна (соціальні умови життєдіяльності (створення нових робочих місць, скорочення трудової міграції)), психологічна (мотивація до здійснення заощаджень та інвестування фінансових ресурсів домогосподарств), політична (інструменти державної політики підтримки та стимулювання домогосподарств до інвестування), інституціональна (наявні формальні та неформальні правила /

інститути (конвенції, звичаї, звички, мислення і спосіб життя), які визначають рівень добробуту домогосподарства).

У дослідженні охарактеризовано основні моделі та тенденції зміни фінансової поведінки домогосподарств в Україні, а саме: споживча модель поведінки (є найбільш характерною для домогосподарств, доходи яких є нижчими середнього рівня); заощаджувальна модель поведінки (є характерною для домогосподарств із середнім та високим рівнем доходів); інвестиційна модель поведінки (є характерною для домогосподарств із найвищим рівнем доходів).

Удосконалено наукові засади функціонування моделі трансформації заощаджень домашніх господарств в інвестиційні ресурси, а саме детерміновано такі її складові як: заощадження на банківських рахунках чи небанківських фінансових установах (кредитні спілки, недержавні пенсійні фонди), вкладення у страхові поліси, вклади у придбання житла, освіту, охорону здоров'я, заощадження для власної підприємницької діяльності, вклади у альтернативне інвестування тощо, чи готівкові заощадження у національній та іноземній валюті. Під трансформацією заощаджень домогосподарств пропонується розуміти процес перетворення грошових ресурсів у фінансові та нефінансові активи з метою отримання доходу (на ці вкладення) або збереження їх вартості, а також продукування та примноження активів домогосподарств. Такий підхід, на відміну від існуючих, базується на застосуванні актив-орієнтованого управління фінансовими ресурсами домогосподарств та передбачає врахування потенційних вигод домогосподарств як інвесторів.

Систематизовано теоретико-концептуальні підходи до формування структури доходів та витрат домогосподарств у контексті їхнього інвестиційного потенціалу. Доведено, що для оцінки інвестиційного потенціалу домашніх господарств доцільно здійснити аналіз структури доходів та витрат домогосподарств. Основним джерелом формування доходів домашніх господарств є заробітна плата. Результати досліджень дають підстави стверджувати, що поряд із заробітною платою важливим джерелом трудових доходів є доходи від підприємницької діяльності та самозайнятості, які

надходять у вигляді прибутку та змішаного доходу, а також соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти (пенсії, стипендії, допомоги із фондів соціального страхування, компенсаційні виплати та пільги), доходи від власності. На основі дослідження виявлено, що сформовані доходи домашніх господарств витрачаються на придбання товарів та послуг, оплату податків та обов'язкових платежів, оплату комунальних послуг та заощадження. В загальній структурі витрат споживчі витрати домашніх господарств формують значну частку витрат та заощаджень (понад 80%), а інвестиційні витрати менше 10%. У роботі проаналізовано тенденції використання інвестиційного потенціалу домашніх господарств та виявлено, що найпоширенішою формою заощаджень домашніх господарств в Україні є банківські депозити. Такий вид інструменту іноді призводить до протилежних наслідків: чим вищою є надійність банківського вкладу, тим меншим є дохід вкладника, проте зменшується рівень заощаджень у готівковій валюті, і навпаки, зниження рівня довіри до банківських установ призводить до збільшення обсягів заощаджень домогосподарств у іноземній валюті.

Зазначено, що актуальним питанням є трансформація заощаджень домашніх господарств в інвестиції. Основними проблемами забезпечення трансформації заощаджень в інвестиційні ресурси є: недостатній рівень доходів домашніх господарств, низька довіра до банківських установ, зокрема гарантування збереження та відшкодування своїх заощаджень, невисокий рівень фінансової грамотності домашніх господарств. Наголошено, що для поліпшення такої ситуації необхідно сприяти зростанню рівня доходів, за якого домогосподарства мали б змогу здійснювати заощадження з метою інвестування та отримання додаткових доходів, підвищити рівень довіри до банківських та небанківських фінансових установ та рівень фінансової грамотності в інвестиційній діяльності.

Здійснено порівняння особливостей формування та використання інвестиційного потенціалу вітчизняними та європейськими домогосподарствами, та виокремлено їхні значущі відмінності, одна з основних

– вплив рівня доходів на інвестиційні можливості домогосподарств та захищеність доходів домогосподарств від інфляційного знецінення.

Удосконалено науково-методичні підходи до стратегічної діагностики формування інвестиційного потенціалу домогосподарств, які, на відміну від існуючих, враховують регіональні особливості його формування. Запропоновано поєднання кластерного підходу з кореляційно-регресійним аналізом до удосконалення системи державної та регіональної діагностики формування та аналізу інвестиційного потенціалу домогосподарств України. Кластерний підхід дає змогу поєднувати переваги специфіки регіонів для підвищення інвестиційного потенціалу домогосподарств за рахунок виявлених чинників. Це дало змогу обґрунтувати стратегічні пріоритети стимулювання нарощення інвестиційного потенціалу домогосподарств з урахуванням специфіки регіонального розвитку.

У дослідженні обґрунтовано необхідність переходу від індивідуального оподаткування доходів фізичних осіб, яке залежить від рівня доходів населення та не враховує сімейні обставини, до спільного оподаткування доходів домогосподарства. Такий підхід передбачає оподаткування доходів, які є вищими рівня прожиткового мінімуму, розрахованого на кожного члена домогосподарства, а доходи які дорівнюють або нижчі прожиткового мінімуму не оподатковуються. Часткове або повне звільнення домогосподарств оподаткування, доходи яких нижчі прожиткового мінімуму дозволить нарощувати інвестиційний потенціал домогосподарств.

У дисертації встановлено необхідність розвитку системи гарантування вкладів фізичних осіб (шляхом збільшення суми граничного розміру відшкодування коштів за вкладами Фондом гарантування вкладів фізичних осіб) та створення умов для відновлення зростання рівня довіри до банківської системи, що дозволить підвищити схильність домогосподарств до заощаджень.

Ключові слова: домогосподарство, інвестиційний потенціал, заощадження домашніх господарств, фінансові ресурси домогосподарств, фінансові поведінка домогосподарств, інвестиційний потенціал домогосподарств.

## ABSTRACT

Klyuchnyk L. V. Generation and exploitation of household investment capacity. – Qualifying scientific study as a manuscript.

The thesis to obtain the degree of the philosophy doctor by the discipline 072 – Finance, banking, and insurance. – SI “Institute of Regional Research Named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine”, Lviv, 2021.

The thesis addresses the problems of generation and exploitation of the household investment capacity. The study defines the theoretical foundations of management of the household financial resources and substantiates their role in the generation of the household investment capacity.

Based on the analysis of approaches to the interpretation of the household, capacity, and investment capacity concepts as the set of categorical tools to develop the content of the household investment capacity, the latter is defined as a set of financial resources in the form of savings and attracted financial resources used and intended for the use through direct or indirect investment to receive income and generate and increase the household assets.

The classification of factors influencing the generation of the household investment capacity is supplemented based on the generalization of approaches to detecting the factors influencing the household investment capacity and in terms of challenges of the modern economic development stage. The following classification features are revealed: resource-based (availability of financial resources transforming into an investment), economic (the use of attracted resources by households to achieve a certain result), social (social environment improvement conditions (creation of new jobs, reduction of labor migration)), psychological (motivation to make savings and invest the household financial resources), political (the tools of public policy of households support and investment stimulation), and institutional (available formal and informal rules / institutes (conventions, customs, habits, thinking, and lifestyle) that define the level of the households' wellbeing).

The research characterizes main models and trends of household financial behavior in Ukraine, namely the consuming behavior model (most peculiar to the households with below-average income); saving behavior model (peculiar to the households with average and high income); investment behavior model (peculiar to the households with the highest income level).

The thesis enhances the scientific foundations of the functioning of the household savings transformation into an investment resources model. In particular, the following components are determined: savings in bank accounts or non-bank financial institutions (credit unions, private pension funds), investment in insurance policies, investment in the purchase of housing, education, healthcare, savings for private entrepreneurial activity, investment in alternate investment, etc., or cash savings in national or foreign currency. The transformation of the household savings is suggested to be interpreted as the process of converting the monetary resources into financial and non-financial assets to receive income (for this investment) or keep their cost as well as produce and multiply the household assets. This approach, unlike the current ones, is based on the use of the asset-oriented management of the household financial resources and stipulates the consideration of future benefits of households as investors.

The theoretical-conceptual approaches to the generation of the structure of income and expenses of households in the context of their investment capacity are systematized. The thesis proves that the structure of household income and expenses should be analyzed to estimate the household investment capacity. Wages are the major source of household income generation. The results of the research allow arguing the income from entrepreneurial activity and self-employment in the form of profit and mixed income as well as social payments and other current transfers (pensions, scholarships, assistance from social insurance funds, compensation payments and benefits), property income are the important sources of labor income in addition to wages. The research reveals that the household income is spent on the purchase of goods and services, payment of taxes and mandatory payments, payment for utilities, and savings. In the total structure, household consumer expenditures account for the major share of expenditures and savings (over 80%), while the investment expenditures

cover less than 10%. The thesis analyzes the trends of the use of the household investment capacity and reveals that bank deposits are the most common form of household savings in Ukraine. This tool type sometimes causes opposite results: the higher is the deposit reliability, the lower is the owner's income, yet the level of savings in cash currency is falling, and falling confidence in banking institutions causes the growing household savings in foreign currency.

The author focuses on an urgent problem of savings transformation into an investment, including the following major issues: insufficient household income level, confidence in banking institutions, namely guaranteeing the savings and reimbursement of savings, and low financial intelligence of households. The thesis emphasizes that such a situation can be improved by boosting the income growth to the level that households can make savings to invest and receive additional income, and increase the levels of confidence in banking and non-banking financial institutions and financial intelligence in the investment activity.

The peculiarities of investment capacity generation and exploitation by domestic and European households are compared and essential differences are outlined, including one of the most important – the impact of income level on the household investment capacity and protection of household income from inflation.

The thesis improves the scientific-methodological approaches to strategic diagnostics of the household investment capacity generation, which differ from the current ones by being based on regional generation features. The cluster approach is suggested to be combined with the correlation-regression analysis to improve the system of national and regional diagnostics of the household investment capacity generation and analysis in Ukraine. The cluster approach allows combining the advantages of regional specifics to increase the household investment capacity by detection of factors. It contributed to substantiating the strategic priorities of stimulating the growing household investment capacity based on the regional development specifics.

The research substantiates the need to shift from personal income tax that depends on the income level and does not take family circumstances into account to joint taxation of household income. The approach stipulates taxation of income that

exceeds the subsistence level calculated per each household member, while income equal to or below subsistence level is not subject to taxation. Partial or complete tax exemption for households with below-subsistence level income will increase the household investment capacity.

The thesis emphasizes the need for the development of the system of guaranteeing individual deposits (by increasing the maximum amount of reimbursement on deposits by the Individual Deposit Guarantee Fund) and creation of conditions to restore the increase in the level of confidence in the banking system to improve the households' propensity to save.

Keywords: household, investment capacity, household savings, household financial resources, household financial behavior, household investment capacity.



*Перелік праць, які відображають основні результати дослідження  
Монографії :*

1. Фінансовий потенціал регіону: механізми формування та використання: монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. М. А. Козоріз. НАН України; Інститут регіональних досліджень. Львів, 2012. 307 с. (*особистий внесок автора – 1,1 друк. арк.: оцінка фінансового потенціалу домашніх господарств регіону; оцінка впливу інноваційного і інвестиційного потенціалів на розвиток економіки регіонів; інвестиційний потенціал у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіону, С. 258–273 (1,1 друк. арк.)*).

2. Фінанси Карпатського регіону: сучасний стан та потенціал зростання : монографія / за наук. ред. І. З. Сторонянської; НАН України. Інститут регіональних досліджень. Львів, 2013. 338 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку») (*особистий внесок автора – 2,83 друк. арк.: фінансові ресурси домогосподарств в структурі фінансів Карпатського регіону: тенденції формування фінансових ресурсів домашніх господарств у Карпатському регіоні; заощадження домогосподарств як важливий чинник формування інвестиційного потенціалу економіки регіону) С. 247–287 (2,83 д. а.)*).

*Наукові праці в яких опубліковані основні наукові результати  
дисертації:*

3. Козоріз М. А., Ключник Л. В. Методичні підходи до оцінки капіталізації регіональних активів. *Актуальні проблеми економіки*. Київ, 2010. № 9 (111). С. 174-181. (*загальний обсяг – 0,66, особистий внесок 0,33 д.а.: на основі узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду обґрунтована актуальність економічних досліджень, пов'язаних із визначенням та оцінкою капіталізації доходів домашніх господарств в Україні*).

4. Ключник Л. В. Сутність і методика оцінки інвестиційного потенціалу регіону. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Управління фінансовими ресурсами регіону*: [зб.наук.пр.] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; ред. кол.: В. С. Кравців (відп. ред.). Львів, 2011. Вип. 3(89). С. 255-267 с. (*0,51 д.а.*).

5. Ключник Л. В. Інвестиційний потенціал регіону: теоретичні аспекти та оцінка. *Економічні науки*.: [зб.наук.пр.] / Луцький національний технічний університет.; редкол.: З. В. Герасимчук (відп. ред.). Луцьк, 2011. Вип. 8(31). Ч. 2 (Серія «Регіональна економіка»). С. 150-162 (*0,7 д.а.*).

6. Ключник Л. В. Заощадження домашніх господарств як джерело інвестиційних ресурсів економіки України. *Економічні науки*: [зб.наук.пр.] / Луцький національний технічний університет.; редкол.: З. В. Герасимчук (відп. ред.). Луцьк, 2012. Вип. 9(33). (Серія «Облік і фінанси»). С. 159-166 с. (*0,4 д.а.*)

7. Ключник Л. В. Сектор домашніх господарств: місце та роль у фінансовій системі. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір*: [зб.наук.пр.] / Ін-т регіональних досліджень НАН України. редкол.: В. С. Кравців (відп. ред.). Львів, 2012. Вип. 2(94). С. 347-358. (*0,5 д.а.*).

8. Ключник Л. В. Формування доходів домашніх господарств у Карпатському регіоні: стан та шляхи удосконалення. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Механізми взаємодії суб'єктів економічних*

*відносин у транскордонному просторі*: [зб. наук. пр.] / Ін-т регіональних досліджень НАН України.; ред. кол. : В. С. Кравців (відп. ред.). Львів, 2013. Вип 4 (102). С. 395-407 (0,78 д. а.).

9. Ключник Л. В. Заощадження домогосподарств у формуванні інвестиційного ресурсу національної економіки. *Економічні науки*: [зб. наук. пр.] / Луцький національний технічний університет; редкол.: З. В. Герасимчук (відп. ред.). Луцьк, 2013. Вип. 10 (37). Ч. 5. (Серія «Облік і фінанси»). С. 74–80. (0,37 д.а.).

10. Козоріз М. А., Ключник Л. В. Фінансові ресурси домашніх господарств: проблеми формування і використання. *Регіональна економіка*. Львів, 2014. №1 (71). С. 94-103. (загальний обсяг – 0,84 д.а., особистий внесок 0,68 д.а.: висвітлено особливості формування фінансових ресурсів домашніх господарств).

11. Ключник Л. В., Безпалько І. Р. Фінансовий потенціал домашніх господарств: проблеми формування та напрями використання. *Економічні науки*: [зб. наук. пр.] / Луцький національний технічний університет; редкол.: З. В. Герасимчук (відп. ред.). Луцьк, 2015. Вип. 12 (45). Ч 3. (серія «Регіональна економіка»). С. 142-150 (загальний обсяг – 0,45 д.а., особистий внесок 0,38 д.а.: висвітлено проблеми формування та використання фінансового потенціалу домогосподарств в Україні).

12. Ключник Л. В. Напрямки та форми трансформації заощаджень домогосподарств в інвестиційні ресурси для потреб національної економіки. *Економічні науки*: [зб. наук. пр.] / Луцький національний технічний університет; редкол.: З. В. Герасимчук (відп. ред.). Луцьк, 2016. Вип. 13 (49). Ч. 2. (Серія «Облік і фінанси»). С. 119-126. (0,41 д.а.).

13. Ключник Л. В. Вплив фінансово-економічних криз на витрати домогосподарств Карпатського регіону України. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Львів, 2017. Вип. 17. (серія економічна). С. 58-68. (0,78 д.а.).

14. Ключник Л. В. Фінансові ресурси домашніх господарств України як складова фінансового забезпечення розвитку національної економіки. *Економічні науки*: [зб. наук. пр.] / Луцький національний технічний університет; ред. кол.: Л. Л. Ковальська (відп. ред.). Луцьк, 2017. Вип. 14 (55). (Серія «Регіональна економіка»). С. 97-105. (0,78 д.а.).

15. Ключник Л. В. Потенціал використання міграційного капіталу як ресурсу розвитку економіки регіону. *Регіональна економіка*. Львів, 2018. №4. С. 103-110 (0,80 д.а.).

16. Ключник Л. В. Організація публічного управління в територіальних громадах: організаційні та фінансові аспекти. *Регіональна економіка*. Львів, 2019. №4. С. 104-112 (0,80 д.а.).

17. Ключник Л. В. Фінансове забезпечення функціонування органів управління в ОТГ Карпатського регіону. *Економічний простір* : [зб. наук. пр.] / Придніпровська державна академія будівництва та архітектури; ред. кол.: Ю. В. Орловська (відп. ред.). Дніпро, 2019. № 150 С. 46-50 (0,8 д.а.).

18. Ключник Л. В., Давимука С. А. Активи домашніх господарств у формуванні інвестиційного потенціалу України в умовах соціально-економічної нестабільності. *Регіональна економіка*. Львів, 2020. №2 (96). С. 85-93. (загальний

обсяг – 0,80 д.а., особистий внесок 0,6 д.а.: обґрунтовано роль заощаджень домогосподарств у розвитку економіки, розглянуто класифікацію заощаджень залежно від характеру мобілізації, здійснено аналіз використання заощаджень, залучених банківською системою України та небанківськими установами).

19. Kluchnyk L., Davymuka S. Savings and migration capital of households: world experience and domestic realities. *Economic and Regional Studies*. 2020. №14 (2). P. 170-187 (загальний обсяг – 0,83 д.а., особистий внесок автора 0,73 д.а.: здійснено аналіз формування інвестиційного потенціалу домашніх господарств за рахунок коштів трудових мігрантів, досліджено та виявлено основні відмінності у формуванні та використанні заощаджень вітчизняних та іноземних домогосподарств).

20. Kluchnyk L. Investment formation of the households of Ukraine. *Економічний простір* : [зб. наук. пр.] / Придніпровська державна академія будівництва та архітектури; ред. кол.: Ю. В. Орловська (відп. ред.). Дніпро, 2021. №169. С. 165-168. (0,47 д.а.).

*Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:*

21. Ключник Л. В. Домогосподарство як інституційна складова економічної системи. Фінансово-кредитне стимулювання розвитку територіальних суспільних систем: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (м. Луцьк, 23 березня 2012 р.), м. Луцьк, 2012. С. 122-123. (0,1 д.а.).

22. Ключник Л. В. Методологічні аспекти оцінювання капіталізації домогосподарств в Україні. Фінансово-кредитне стимулювання розвитку територіальних суспільних систем: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Луцьк, 15 березня 2013 р.). Луцьк, 2013. С. 28-30. (0,1 д.а.).

23. Ключник Л. В. Проблеми трансформації заощаджень домогосподарств в інвестиції в Україні. Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Луцьк, 27 червня 2014 р.). Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2014. С. 244-246. (0,1 д.а.).

24. Ключник Л. В. Методологія оцінки фінансового потенціалу домашніх господарств. Сучасні напрямки розвитку економіки і менеджменту на підприємствах України: збірник матеріалів II всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених, присвяченої 50-річчю створення факультету управління та бізнесу ХНАДУ (м. Харків, 26 жовтня 2016 р.). Харків: ХНАДУ, 2016. 720 с. С. 668-672 (0,2 д.а.).

25. Ключник Л. В. Вплив фінансово-економічної кризи на витрати домогосподарств України. Проблеми та шляхи досягнення соціо-еколого-економічної безпеки на мікро-, мезо- та макрорівні : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Луцьк, 29 вересня 2017 р.). Луцьк: Луцький НТУ, 2017. С. 86-89. (0,1 д.а.).

26. Ключник Л. В. Financial resources of households: problems of formation and usage. Актуальні проблеми управління соціально- економічними системами

: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. (м. Луцьк, 7 грудня 2017 р.). Луцьк: Луцький НТУ, 2017. С. 209-210. *(0,1 д.а.)*.

27. Ключник Л. В. Savings of households in the formation of investment resources of the national economy. Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад: очікування та реалії: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Луцьк, 29-30 листопада 2017 р.). Луцьк: Луцький НТУ, 2017. 264 с. С. 172-174. *(0,1 д.а.)*.

28. Ключник Л. В. Перекази мігрантів з-за кордону як важливе джерело доходів домогосподарств. Фінансове регулювання зрушень в економіці України : збірник тез доповідей учасників II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. (Мукачево, 18 квітня 2018 р.). Мукачево: Вид-во МДУ, 2018. 301 с. С. 285-288. *(0,2 д.а.)*.

29. Ключник Л. В. Доходи трудових мігрантів та тіньові доходи як потенційний інвестиційний ресурс регіону. Економіка і культура України в світових глобалізаційних процесах: позиціонування і реалії : тези доповідей III Міжнародної науково-практ. конф. (м. Київ, 21-22 березня 2018 р.). Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2018. С. 84-87. *(0,2 д.а.)*.

30. Ключник Л. В. Світова практика використання міграційного капіталу як ресурсу розвитку економіки регіону. Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці: Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Дніпро, 21-22 березня 2019 р.). Дніпро: ДДАЕУ, 2019. С. 27-30. *(0,1 д.а.)*.

31. Ключник Л. В. Оцінка видатків на утримання органів місцевого самоврядування областей центрального регіону України. Перспективи розвитку територій: теорія і практика: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених (м. Харків, 22-23 листопада 2019 р.). Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. С. 12-15. *(0,1 д.а.)*.

32. Ключник Л. В. Фінансові ресурси домогосподарств: складова інвестиційного забезпечення розвитку економіки України. Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки: Збірник наукових статей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 16-17 квітня 2020 р.). Дніпро: НМетАУ, 2020. Ч. 1. С. 102-106. *(0,1 д.а.)*.